

Sondaj¹ privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației, august 2013

Sinteză

Standardele de creditare au fost mai restrictive în T2/2013, atât pentru finanțarea companiilor, cât și a populației. Cererea de credite din partea companiilor și cea pentru credite imobiliare din partea populației s-a diminuat, în timp ce în cazul creditelor de consum s-a înregistrat o creștere a cererii de credite. Băncile prognozează pentru T3/2013 o cerere de finanțare în scădere ușoară din partea companiilor, și revenirea în teritoriu pozitiv a cererii de credite ipotecare, respectiv stabilizarea cererii de credite de consum.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T2/2013	T3/2013(așteptări)	T2/2013	T3/2013(așteptări)
Populație	Imobiliare				
	Consum				
Companii, total					

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în *sus/jos/orizontal* indică o *relaxare/înăsprire/menținere constantă* a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în *sus/jos/orizontal* indică *avansul/contractia/menținerea constantă* a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele trei luni, respectiv așteptările privind următoarele trei luni). Culoarea *albastră* indică modificări de amploare marginală, iar culoarea *roșie* de amplitudine moderată sau mare.

A. Sectorul companiilor nefinanciare

- **Standardele de creditare** au înregistrat o înăsprire semnificativă în T2/2013, pentru al doilea trimestru consecutiv. Pentru T3/2013, băncile prognozează o înăsprire marginală a standardelor de creditare, fiind vizate în principal creditele pe termen scurt, indiferent de mărimea companiei.
- **Termenii creditării** s-au menținut constanți în T2/2013.
- **Cererea de credite** s-a redus marginal în T2/2013 la nivel agregat, însă în structură s-au înregistrat scăderi semnificative pentru segmentul creditelor pe termen lung. Pentru perioada următoare (T3/2013), instituțiile de credit anticipează o diminuare ușoară a cererii de credite din partea companiilor la nivel agregat.
- **Riscurile asociate companiilor** au fost percepute de către bănci ca fiind în creștere pentru majoritatea sectoarelor de activitate în T2/2013. Deși microîntreprinderile și întreprinderile mici sunt în continuare considerate cele mai riscante categorii de companii, riscul asociat corporațiilor a cunoscut de asemenea o majorare ușoară în T2/2013.

¹A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj.
<http://www.bnro.ro/Anexe--6352.aspx>

B. Sectorul populației

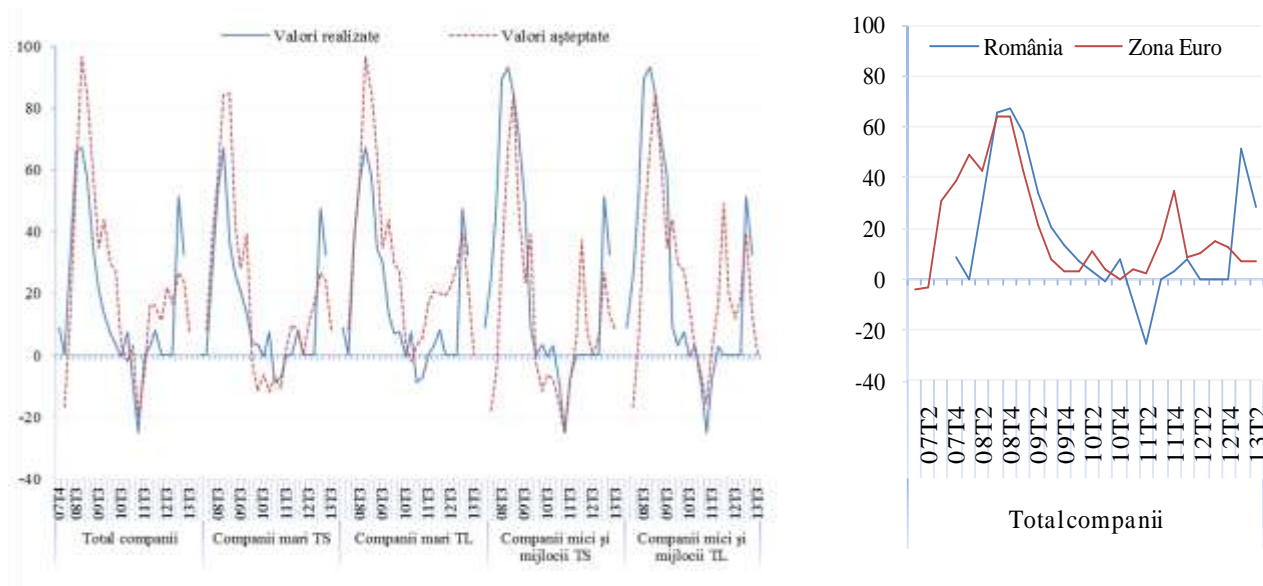
- **Standardele de creditare** au cunoscut înăspriri adiționale în T2/2013, atât în cazul creditelor imobiliare, cât și al celor de consum. Pentru T3/2013, instituțiile de credit anticipează încheierea ciclului înăspirilor pentru ambele segmente ale creditării.
- **Termenii creditării** s-au menținut preponderent constanți în T2/2013, indiferent de tipul creditului.
- **Cererea de credite** a scăzut semnificativ în cazul creditelor destinate achiziției de locuințe și terenuri, înregistrând o creștere pe segmentul creditului de consum, în special datorită evoluției pozitive a cererii pentru cardurile de credit. Pe termen scurt (T3/2013), băncile preconizează revenirea în teritoriu pozitiv a cererii de credite imobiliare și stabilizarea cererii de credite de consum.

A. Creditarea companiilor nefinanciare

A1. Standardele de creditare

La nivel agregat, instituțiile de credit au apelat la înăspriri semnificative ale standardelor de creditare aplicabile companiilor în T2/2013 (în procent net de circa 30 la sută, Grafic 1), în linie cu așteptările anterioare. Pentru T3/2013, băncile prognozează scăderea în intensitate a restrictivității standardelor creditării.

Grafic 1- Modificări ale standardelor de creditare (procent net (%))

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, iulie 2013

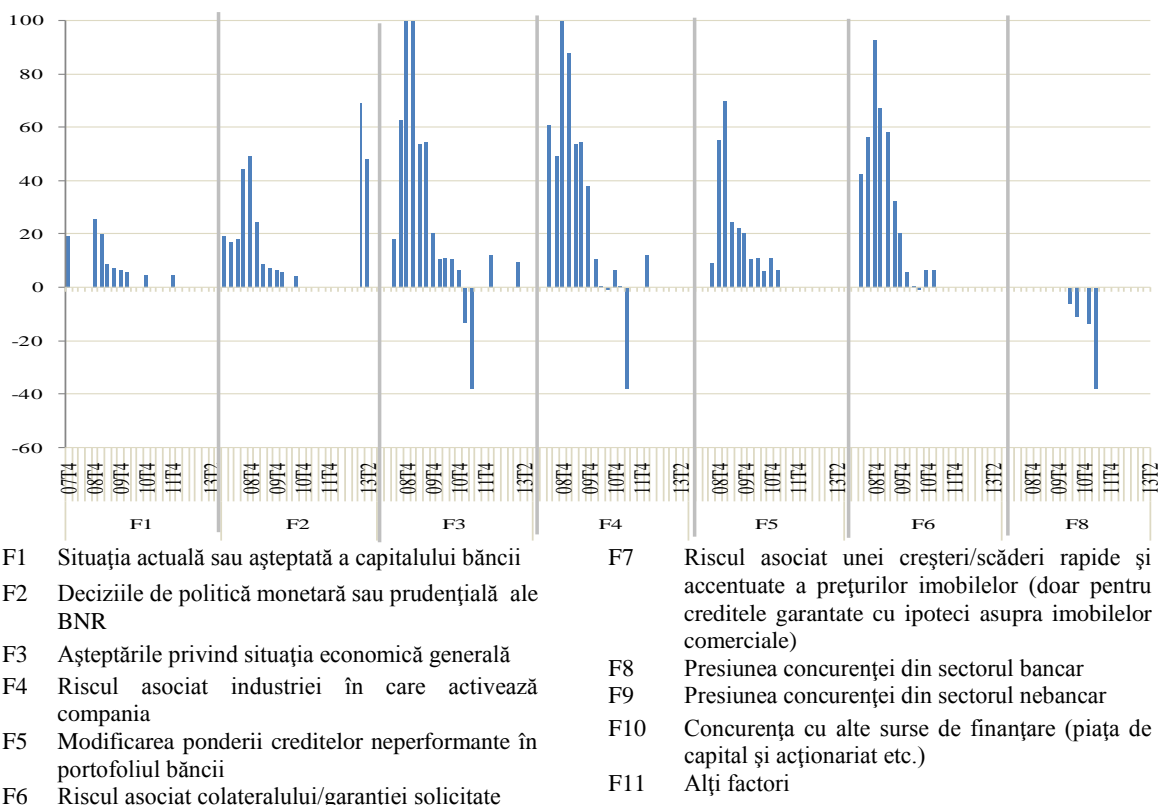
Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
- valorile așteptate privesc atât standardele de creditare, cât și termenii creditării

În structură, standardele de creditare au cunoscut înăspriri semnificative pe toate segmentele de creditare, indiferent de tipul companiei sau de maturitatea finanțării. Pentru T3/2013, băncile prognozează înăspriri marginale pentru categoria creditelor pe termen scurt (procent net sub 10 la sută), indiferent de dimensiunea companiei.

Spre comparație, în T2/2013, băncile din zona euro au înăsprit standardele de creditare aferente companiilor cu aceeași intensitate ca în perioada precedentă (în procent net de 7 la sută), percepția băncilor referitoare la riscul indus de situația economică generală sau de anumite sectoare de activitate rămânând principalii factori determinanți de modificare a condițiilor creditării. Pentru trimestrul următor (T3/2013), instituțiile de credit din zona euro anticipează continuarea tendinței de înăsprire a standardelor de creditare, însă cu o intensitate în scădere.

Deciziile prudențiale ale BNR reprezintă în opinia băncilor principalul factor care a contribuit la creșterea restrictivității standardelor de creditare în T2/2013 (Grafic 2).

Grafic 2- Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
 - factorii F7, F9, F10 și F11 nu au suferit schimbări

A2. Termenii creditării

În T2/2013, instituțiile de credit nu au modificat termenii creditării aferente companiilor (Grafic 3). Pe de altă parte, nivelul LTV² (*loan to value*) pentru creditele garantate exclusiv cu ipoteți aflate în portofoliu la T2/2013 a scăzut (90 la sută, față de 96 la sută în T1/2013). Și în cazul creditelor nou acordate în T2/2013 s-a manifestat o tendință descrescătoare a nivelului LTV, acesta situându-se în jurul valorii de 65 la sută (comparativ cu 77 la sută anterior).

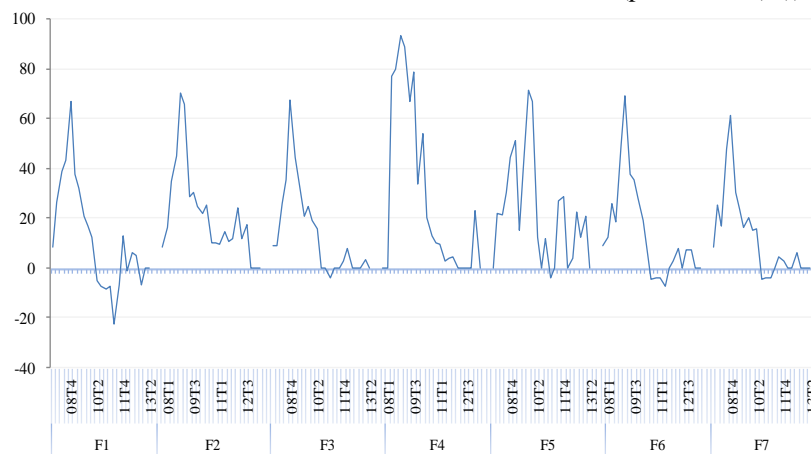
Instituțiile de credit au estimat un nivel al pierderii în caz de nerambursare (LGD³) aferentă creditelor care au intrat în starea de nerambursare⁴ în T2/2013 în valoare de circa 50 la sută.

² Datele referitoare la nivelul LTV trebuie interpretate cu prudență, având în vedere eșantionul posibil mai redus de credite garantate exclusiv cu active imobiliare pentru care este calculat acest indicator.

³ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale indicatorului.

⁴ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

Grafic 3- Modificarea termenilor contractelor de creditare (procent net (%))

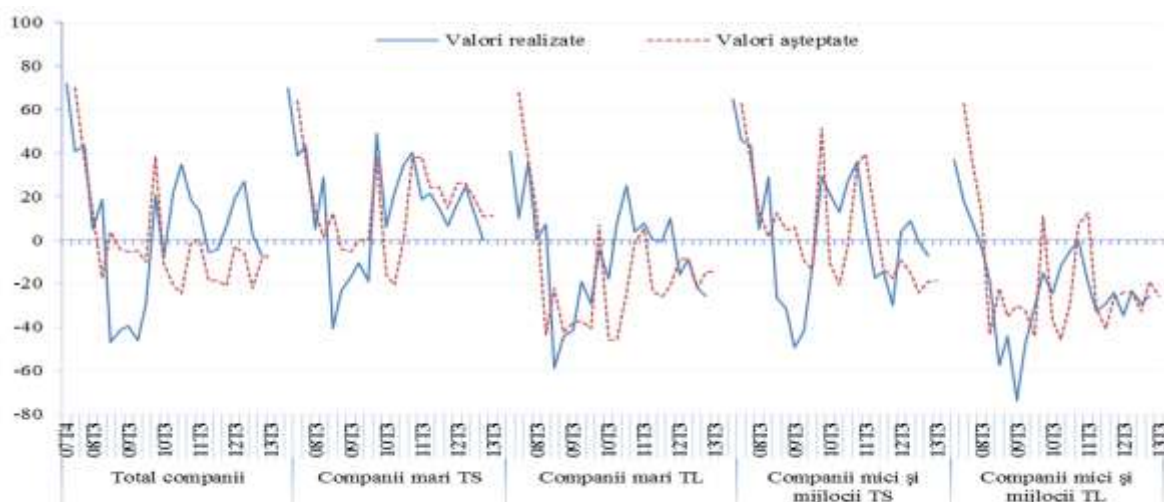
- F1 Spread-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M
- F2 Prima solicitată pentru creditele mai riscante
- F3 Plafon maxim pentru valoarea creditului
- F4 Cerințele de colateral/garanții
- F5 Clauze contractuale
- F6 Scadența maximă
- F7 Costurile creditării, altele decât dobânzile (comisioane, etc.)

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor de creditare

A3. Cererea de credite

La nivel agregat, cererea de credite din partea companiilor nefinanciare a scăzut marginal în T2/2013. Băncile au raportat o contracție semnificativă a cererii pentru creditele pe termen lung, atât din partea corporațiilor, cât și a IMM. Singurul segment pentru care cererea s-a menținut constantă a fost cel al creditelor pe termen scurt din partea corporațiilor, Grafic 4. Pentru perioada următoare (T3/2013), instituțiile de credit anticipează o reducere marginală a cererii de finanțare la nivel agregat, pe fondul diminuării cererii pentru toate tipurile de credite, exceptând creditele pe termen scurt acordate companiilor mari.

Grafic 4- Dinamica cererii de credite (procent net (%))

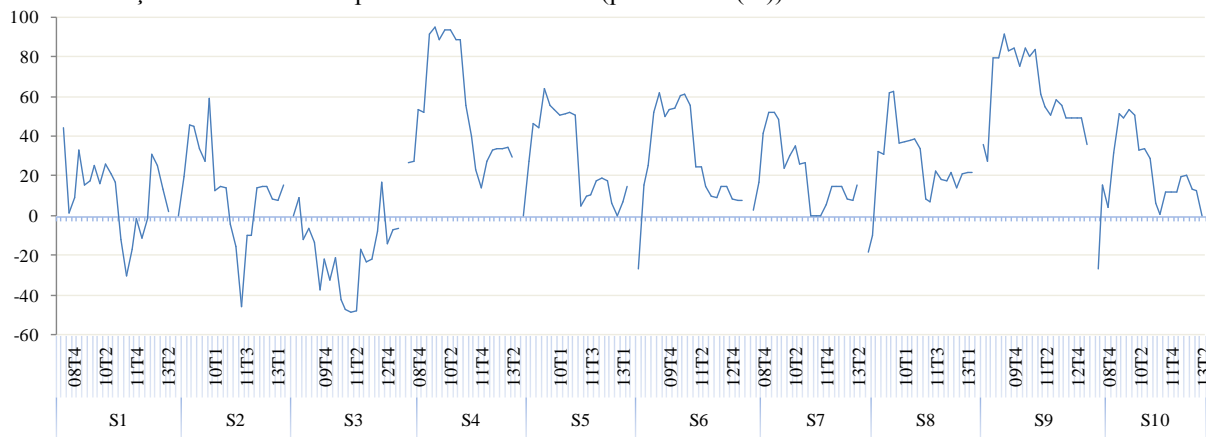

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

A4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare

Potrivit băncilor, în T2/2013 riscul de credit pentru majoritatea sectoarelor în care activează companiile nefinanciare a fost în creștere, cu excepția sectoarelor energie, agricultură și alte servicii (Grafic 5). De asemenea, sectoarele imobiliar și construcții cauzează în continuare cele mai mari presiuni asupra calității portofoliului sectorului bancar.

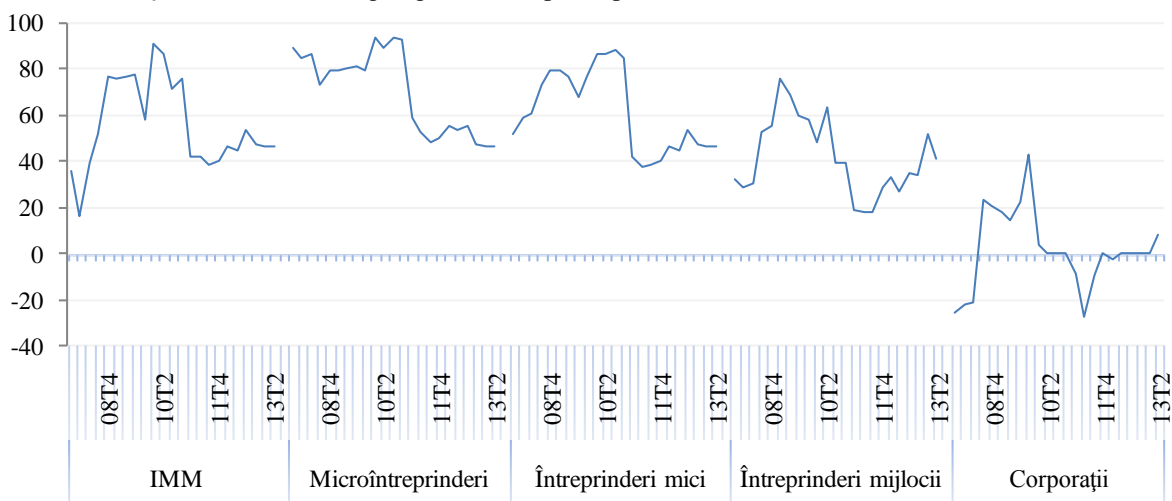
Grafic 5- Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate (procent net (%))

S1	Agricultură, piscicultură	S5	Comerț	S8	Intermediere financiară
S2	Industrie	S6	Turism	S9	Tranzacții imobiliare
S3	Energie	S7	Transport, comunicații, Poștă	S10	Alte servicii
S4	Construcții				

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

Grafic 6- Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a riscului de credit

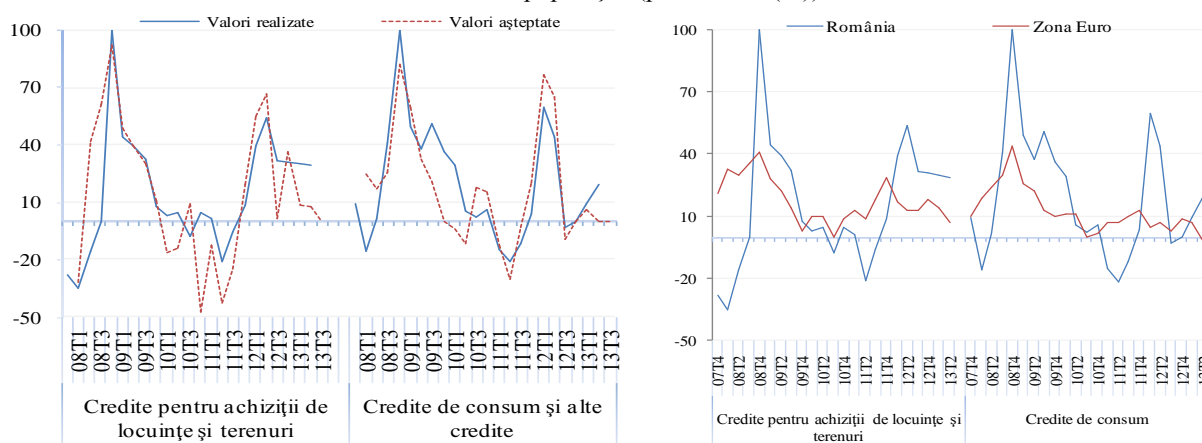
În funcție de dimensiunea companiei, microîntreprinderile și întreprinderile mici au fost identificate în T2/2013 de majoritatea instituțiilor de credit (în procent net de circa 50 la sută) ca având cel mai ridicat grad de risc (Grafic 6). Pentru prima oară de la sfârșitul anului 2009, băncile au raportat un risc de credit asociat corporațiilor în creștere ușoară față de perioada precedentă.

B. Creditarea populației

B1. Standardele de creditare

În T2/2013, standardele de creditare s-au caracterizat printr-o restrictivitate ridicată, în special pe segmentul creditării ipotecare (Grafic 7). Și în cazul creditelor de consum, băncile au apelat la înăsprirea adițională ale standardelor de creditare (în procent net de circa 20 la sută), contrar așteptărilor anterioare de menținere constantă a standardelor aferente acestui segment.

Grafic 7 - Modificarea standardelor de creditare a populației (procent net (%))

Sursa: BCE, *The Euro Area Bank Lending Survey*, iulie 2013

Notă: - valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare
 - valorile așteptate privesc atât standardele, cât și termenii creditării

Spre comparație, băncile din zona euro au apelat la înăsprirea standardelor creditării doar în cazul creditelor imobiliare (cu o intensitate în scădere față de trimestrul precedent), pe segmentul creditelor de consum înregistrându-se o relaxare marginală a standardelor, pentru prima oară de la finalul anului 2007. Pe termen scurt, instituțiile de credit din zona euro anticipează continuarea scăderii în intensitate a restrictivității standardelor de creditare în cazul creditelor imobiliare, în timp ce în cazul creditelor de consum, se așteaptă menținerea constantă a condițiilor de creditare.

Pentru T3/2013, instituțiile de credit autohtone prognozează încheierea ciclului înăsprișilor atât pentru creditele imobiliare, cât și pentru cele de consum.

B2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)

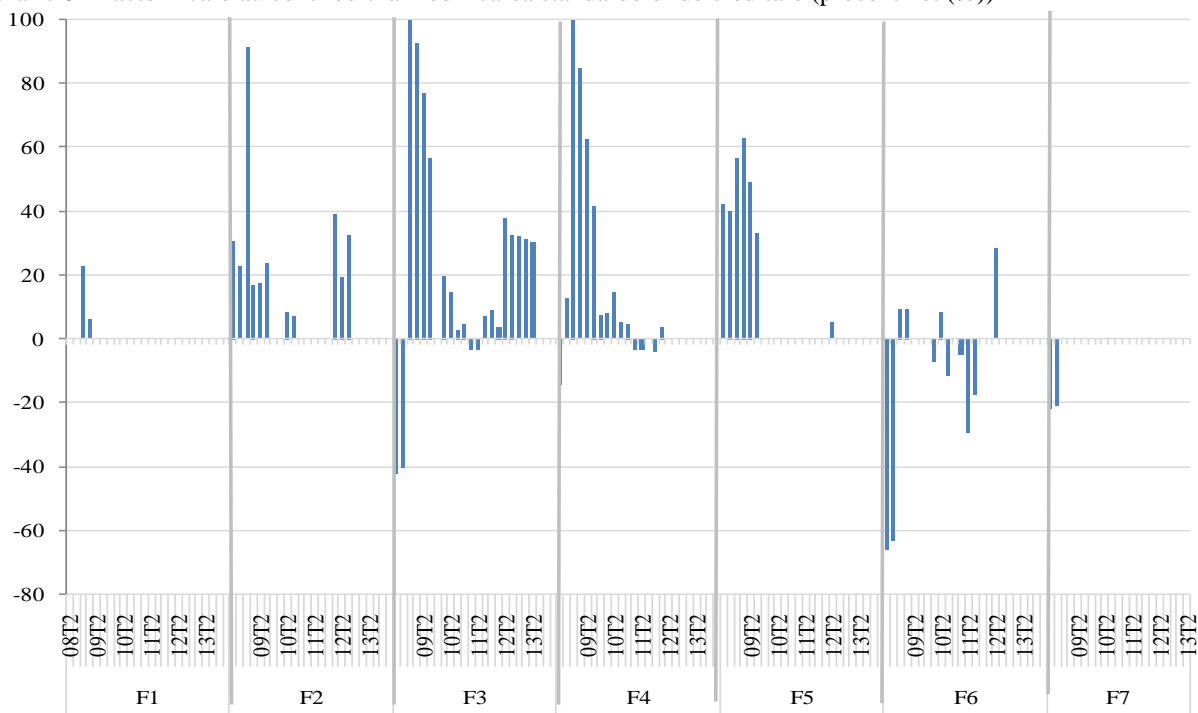
Principalul factor care a determinat înăsprirea standardelor creditelor pentru achiziția de locuințe și terenuri a fost cel referitor la așteptările privind situația economică generală (Grafic 8).

(i) Termenii creditării

În T2/2013, instituțiile de credit nu au operat modificări asupra termenilor creditării imobiliare (Grafic 9).

De asemenea, instituțiile de credit au raportat în T2/2013 o valoare medie a LTV (*loan to value*) pentru creditele nou acordate în ultimele 3 luni relativ neschimbată comparativ cu perioada precedentă (circa 75 la sută, Grafic 10). Și la nivelul stocului total de credite imobiliare s-a înregistrat o situație similară, valoarea medie a LTV cunoscând o creștere marginală, la 85 la sută (de la 84 la sută în T1/2013, Grafic 11).

Grafic 8 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

F1 Situația actuală sau așteptată a capitalului băncii dumneavoastră

F2 Deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR

F3 Așteptările privind situația economică generală

F4 Așteptările privind piața imobiliară (modificarea probabilității apariției unei creșteri/scăderi rapide și accentuate a prețurilor imobilelor)

F5 Modificarea ponderii creditelor neperformante pentru locuințe în portofoliul băncii

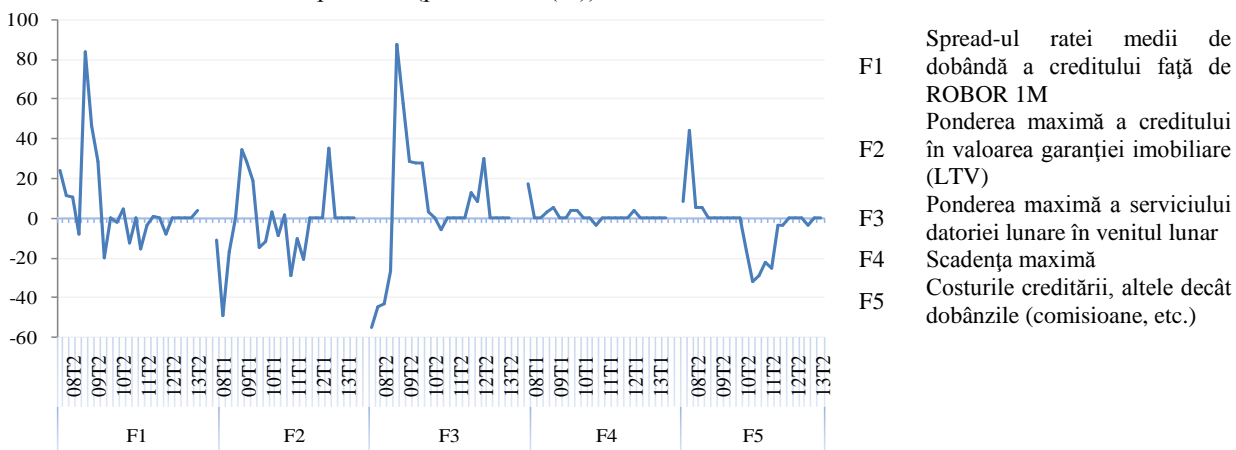
F6 Modificarea concurenței din sectorul bancar

F7 Modificarea concurenței din sectorul nebanca

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

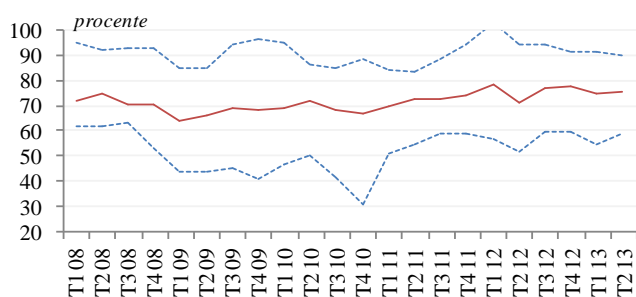
Grafic 9 – Termenii creditării ipotecare (procent net (%))

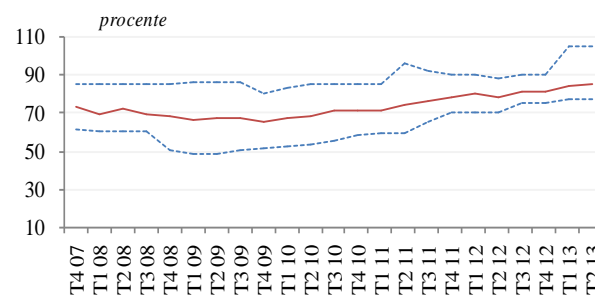
Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a termenilor creditării

Gradul mediu de îndatorare a scăzut ușor în T2/2013 în cazul creditelor nou acordate, la circa 45 la sută (de la 47 la sută anterior, Grafic 12), la nivelul întregului portofoliu de credite imobiliare indicatorul menținându-se în jurul valorii de 50 la sută (Grafic 13).

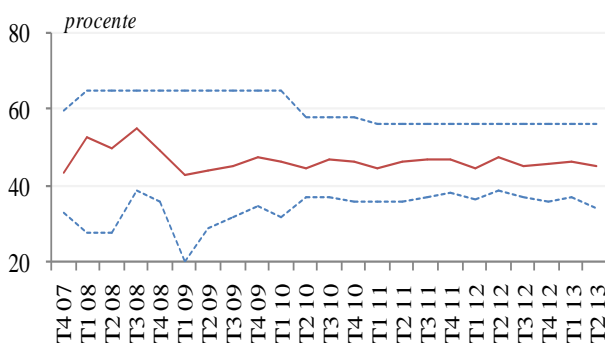
Grafic 10 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

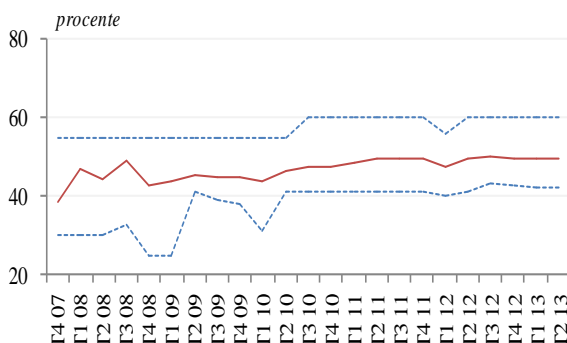
Grafic 11 – LTV - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

Grafic 12 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele nou acordate în trimestrul analizat

Grafic 13 – Grad de îndatorare - medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite acordate

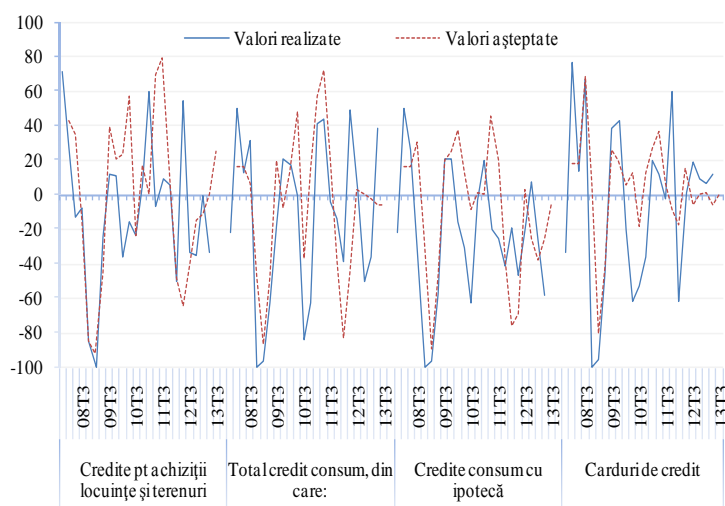

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor la locuințe

Conform băncilor, în T2/2013, cererea de credite destinată achiziției de terenuri și locuințe s-a situat în teritoriu negativ (Grafic 14), în ciuda așteptărilor de stabilizare a acesteia. Pentru perioada următoare (T3/2013), băncile anticipează o creștere a cererii de credite imobiliare noi.

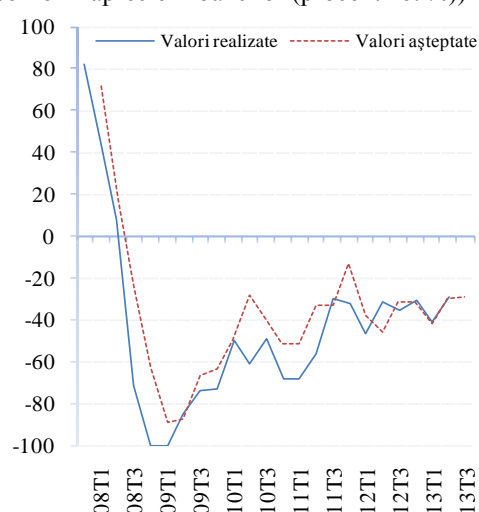
Prețul locuințelor a fost perceput de către instituțiile de credit ca fiind în scădere în T2/2013 (procent net de circa 30 la sută, Grafic 15). Băncile prognozează că această traiectorie va persista și în T3/2013.

Grafic 14 – Modificarea cererii de credite (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o creștere a cererii de credite

Grafic 15 - Evoluția prețului locuințelor conform aprecierii băncilor (procent net %)

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o majorare a prețului locuințelor

B3. Aspecte specifice creditului de consum

Băncile au apelat la creșterea restrictivității standardelor de creditare în cazul creditelor de consum, principalii factori care au contribuit la măsurile în acest sens fiind (i) așteptările privind situația financiară a populației și (ii) riscul asociat bonității clienților. Ceilalți factori care stau la baza modificării standardelor de creditare au rămas neschimbați în T2/2013 (Grafic 16).

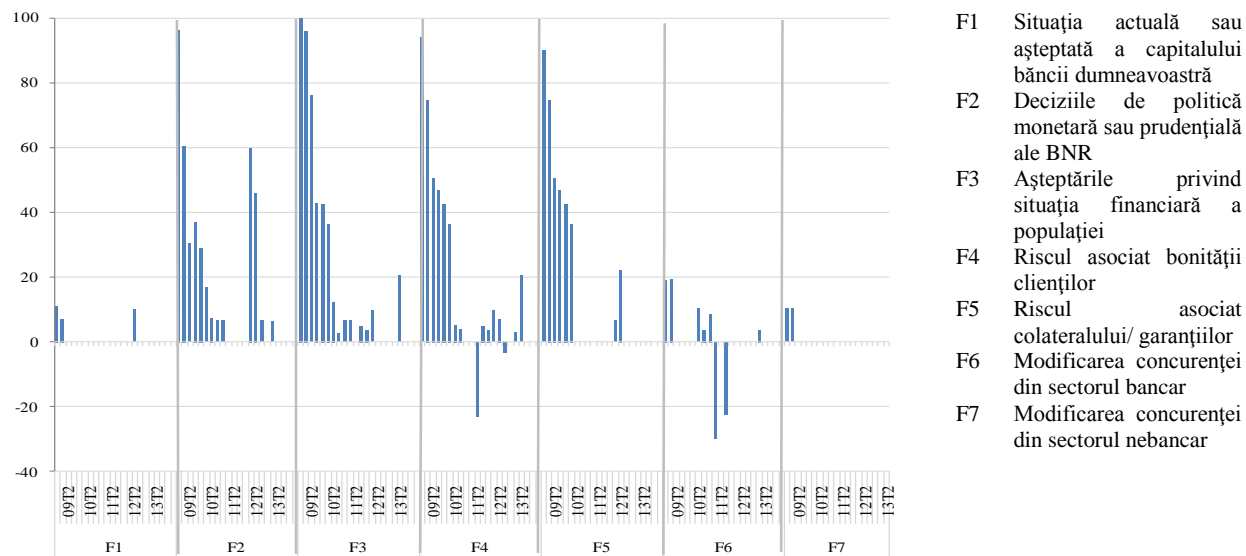
(i) Termenii creditării

Termenii creditelor de consum s-au menținut preponderent constanți în T2/2013, în linie cu evoluțiile din ultimele două trimestre (Grafic 17).

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

Băncile au raportat o cerere pentru credite de consum în creștere în T2/2013, pe fondul avansului înregistrat pe segmentul cardurilor de credit. În cazul creditelor garantate cu ipotecă, cererea a fost într-o scădere accentuată comparativ cu trimestrul precedent (Grafic 14).

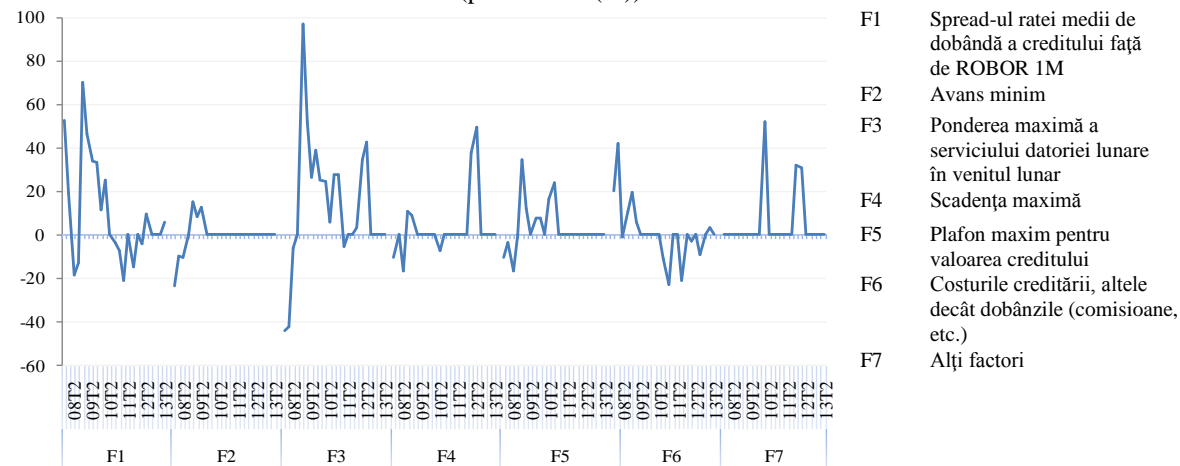
Grafic 16 - Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

Pe termen scurt (T3/2013), băncile anticipează o stabilizare a cererii de consum, atât la nivel agregat, cât și în structură, o reducere marginală prognozându-se în cazul creditelor garantate cu ipotecă.

Grafic 17 - Termenii creditului de consum (procent net (%))

Notă: valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare

(iii) Pierderea în caz de nerambursare (LGD)⁵

La nivel agregat, pierderea medie în caz de nerambursare (LGD) pentru creditele populației intrate în starea de nerambursare⁶ în T2/2013 a înregistrat valori de aproximativ 40 la sută. LGD pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și pentru cardurile de credit s-a menținut la cele mai ridicate niveluri din cadrul portofoliului instituțiilor de credit (peste 60 la sută), în timp ce pentru creditele imobiliare și pentru cele de consum garantate cu ipotecă, LGD înregistrează valori de circa 20, respectiv 30 la sută.

---

⁵Informația despre LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere: (i) seria scurtă de date disponibile la bănci pentru a cuantifica acest indicator, (ii) metodologiile băncilor în curs de dezvoltare pentru calcularea LGD și (iii) problemele inerente primelor raportări ale acestui indicator.

⁶ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 15/2006.

Anexă

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80% din creditare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit),
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreeate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.),
- riscurilor asociate creditării,
- cererii de creditare,
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției imobiliare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva **procentului net**.

În cazul întrebărilor care se referă la *standardele de creditare*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriș standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la *cererea de credite*, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni și așteptările privind următoarele trei luni.